

переміщених осіб; розробити бази даних для систематизованого зберігання даних, щоб розуміти процеси внутрішнього переміщення в конкретних регіонах та обґрунтувати соціальну політику; забезпечити точність, доречність та актуальність даних; розробити національні та регіональні стратегії з урахуванням необхідності захисту, ґрунтуючись на зібраних кількісних і якісних даних, з метою реагування на внутрішні переміщення; удосконалювати канали зв'язку між відповідними зацікавленими сторонами з метою спільного використання даних, обміну статистичними даними неособистого характеру і досягнення домовленостей про спільне використання даних; розробити механізми, що забезпечують порівнянність даних, зібраних різними зацікавленими сторонами; сприяти у розробці процедур збору даних про змішані переміщення, включаючи визначення належної методології; проводити навчання урядових службовців і партнерів методам збору, обробки та аналізу точних і достовірних даних, а також щодо параметрів спільного використання даних; надавати анонімну інформацію, отриману в результаті процесів і процедур, в якій збираються, зберігаються, оновлюються і систематизуються дані про внутрішньо переміщених осіб в рамках «комплексної стратегії управління інформацією про населення», від початкової фази переміщення до довгострокових рішень [2].

Збір первинних даних (тобто даних, одержуваних безпосередньо від осіб з конкретною метою з використанням таких методів, як співбесіда або анкетування) дозволяє провести більш глибокий і повний аналіз, де це можливо. Первинні дані можна збирати в пунктах виїзду, пунктах в'їзду та центрах прийому. Крім того, можна також збирати і використовувати в аналізі вторинні дані (тобто дані, отримані з існуючих джерел інформації і, можливо, зібрані в інших цілях).

Висновки. Соціальна робота в умовах сьогодення покликана сприяти вирішенню низки соціальних проблем шляхом актуалізації, розробки і впровадження нових стратегічних підходів. Основою соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами є виявлення, організація діяльності та взаємодія між державними та недержавними організаціями для обміну інформацією та встановлення умов та координації соціального партнерства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вимушені мігранти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://semestr.com.ua>. – Заголовок з екрану. – Мова укр.
2. DPhil in International Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.forcedmigration.org/about/faq&usg=ALkJrhajE1e9Qui7tUuS66UdIiDk0Boww#sthash.eYDK7NTD.dpuf>. – Заголовок з екрану. – Мова англ.
3. Forced Migration Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.forcedmigration.org/about/whatisfm&usg=ALkJrhglZMKh1A7ir13mYgSQj_KT91pyjQ#sthash.4DMV5H8u.dpuf. – Заголовок з екрану. – Мова англ.
4. The Oxford Department of International Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.qeh.ox.ac.uk. – Заголовок з екрану. – Мова англ.
5. The Refugee Studies Centre [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rsc.ox.ac.uk/publications/protecting-forced-migrants-a-state-of-the-art-report-of-concepts-challenges-and-ways-forward&usg=ALkJrhikKcPI3zvwFKx5fydogid557kA6w>. – Заголовок з екрану. – Мова англ.

Федоруц М.

Науковий керівник – проф. Поліщук В. А.

ВПЛИВ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Актуальність дослідження та постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства проблема формування соціальної компетентності школярів є надзвичайно важливою, бо саме в період дорослішання формуються знання, уміння, навички взаємодії з іншими людьми в суспільстві, встановлюються стосунки, погляди. Тому залучення старшокласників до цікавого, творчого й корисного життя засобами туристсько-краєзнавчої діяльності є соціально необхідною функцією, що спрямована на розвиток соціально-компетентної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття соціальної компетентності проаналізовано в працях С. Бахтеєвої, М. Гончарової-Горянської, В. Слот, Л. Лепіхової,

Т. Кондратової, Н. Сажиної, І. Зимньої, М. Докторович, та ін. У дослідженнях цих та інших науковців розкрито сутність поняття "соціальна компетентність" та визначено її провідні компоненти. Питанню ролі туризму і краєзнавства у формуванні і розвитку особистості присвячені дослідження Т.Вайди, С.Захарова, М.Костриці, С. Оришко та інших.

Метою статті є: розкрити вплив туристсько-краєзнавчої діяльності на формування особистості старшокласників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на аналіз наукової літератури ми поділяємо наукову позицію М. Докторович, В. Куніциної, Н. Веселкової, Е. Прямікової та інших, що у найбільш узагальненому трактуванні «соціальну компетентність» слід розуміти як складне переплетення умінь, знань та дій, орієнтованих та організованих відповідності до навколишньої соціальної реальності, які відкривають та забезпечують можливість самореалізації особистості у заданій системі (М. Докторович) [3].

В. Н. Куніцина [6, с. 480] визначає соціальну компетентність як «систему знань про соціальну дійсність і про себе, систему складних соціальних умінь і навичок взаємодії, сценаріїв поведінки у типових соціальних ситуаціях, які дозволяють швидко і адекватно адаптуватися, приймати рішення зі знанням справи, враховуючи кон'юнктуру; діючи за принципом «тут і зараз і найкращим чином»; ... «беручи максимально можливе із наявних обставин».

На думку Н. Веселкової і Е. Прямікової, під соціальною компетентністю особистості слід розуміти «знання, вміння, навички конкретного індивіду, набуті та засвоєні ним у результаті взаємодії із соціумом, і його здатність орієнтуватися у соціальному середовищі» [1].

Отже, соціальна компетентність зумовлюється: вмінням орієнтуватися в соціальних ситуаціях; правильно визначати особистісні особливості та емоційний стан інших; вмінням обирати адекватні дій та способи спілкування з ними і реалізовувати їх у процесі взаємодії.

Туристсько-краєзнавча діяльність займає чільне місце серед різноманітних форм виховної діяльності і впливу на процес формування особистості молодшої людини. Глибинні міркування про виховний вплив туризму знаходимо у працях К. Ушинського, який писав: «назвіть мене варваром у педагогіці, але я виніс із вражень мого життя глибоке переконання про те, що чудовий ландшафт має такий величезний виховний вплив на розвиток молодшої душі, з яким важко суперничати впливові будь-якого педагога, що день, проведений дитиною серед дерев і полів, ... вартує багатьох тижнів, проведених у школі» [9, с.52].

«Туризм» і «краєзнавство» як види діяльності за своєю суттю, завданнями, формами й методами є схожими. Ми погоджуємося з висновком П. Іванова, що «туризм у значній мірі сприяє пізнавальному й дослідницькому краєзнавству, а краєзнавство апелює до туризму як до однієї з найбільш популярних і педагогічно доцільних форм» [4, с. 190].

Ми поділяємо наукову позицію М. Костриці й В. Обозного стосовно того, що «краєзнавство не існує без туризму, а туризм – без краєзнавства, адже тільки туризм надає краєзнавству дієвого, творчого, суспільного характеру» [5, с.11-12]. Краєзнавство у поєднанні з туризмом – це організована під керівництвом учителя багатогранна навчально-освітня, пошуково-дослідницька та суспільно-корисна діяльність школярів у процесі комплексного вивчення рідного краю. Туристсько-краєзнавча робота «органічно ввійшла у навчально-виховний процес сучасної школи. Вона виконує три основні функції: виховно-розвивальну, освітньо-пізнавальну й оздоровчо-спортивну. Кожний функціональний компонент несе в собі конкретні педагогічні цілі» [2, с.231].

Туристсько-краєзнавча діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах є спільною діяльністю педагогічного й учнівського колективів. Основними формами туристсько-краєзнавчої роботи з учнями є участь у прогулянках, туристських походах, експедиціях, екскурсіях, зльотах, змаганнях, польових таборах, у роботі шкільних музеїв, у масових туристських, краєзнавчих заходах.

Мета туристсько-краєзнавчої діяльності конкретизується у завданнях, пріоритетними серед в сучасних умовах є: інтелектуальний розвиток, формування особистісних якостей, збереження та зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я особистості; створення сприятливих умов для самопізнання, самовизначення, розвитку здібностей та реалізації особистості.

Результативність виховного впливу туристсько-краєзнавчої діяльності на старшокласників у значній мірі зумовлена врахуванням у процесі її планування й організації як основних загально педагогічних закономірностей і принципів виховання, так і закономірностей

і принципів педагогіки туризму і краєзнавства. Ми погоджуємося з дослідниками, що у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності доцільно дотримуватися принципів: природовідповідності; культуровідповідності; поєднання комплексного, диференційованого та індивідуального підходів; єдності педагогічних вимог різних соціальних інститутів; суспільної спрямованості туристсько-краєзнавчої діяльності [8, с. 41-43]; систематичності й послідовності; колективізму; міцності засвоєння знань, умінь і навичок (цей принцип реалізується у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності завдяки тому, що учасники походу тричі проходять маршрут: коли готуються до нього й вивчають його особливості; коли здійснюють похід; коли опрацьовують зібраний перед походом, у поході й після нього матеріал); – цілісності виховного процесу і єдності педагогічного впливу [10, с. 43].

Ми поділяємо наукову позицію С. Оришко стосовно того, що туристсько-краєзнавча діяльність здійснює вплив на формування особистості старшокласників у процесі реалізації освітньо-пізнавального, виховно-розвивального, соціалізаційного, культурно-дозвіллевого та оздоровчого функціональних компонентів. Кожен функціональний компонент сприяє реалізації конкретних педагогічних цілей, а в сукупності здійснює комплексний вплив на формування особистості старшокласників [7].

Освітньо-пізнавальний функціональний компонент туристсько-краєзнавчої діяльності сприяє пізнанню старшокласниками навколишнього соціального, культурного, історичного і природного середовища регіону, країни та інших країн. Адже туристсько-краєзнавча діяльність мотивує старшокласників до пошуково-дослідної роботи, до виконання робіт науково-дослідного характеру (повідомлень, рефератів, доповідей, лекцій, звітів), впливає на формування здатності до творчої діяльності, розвиток творчого мислення, допитливості, умінь і навичок туристської майстерності, краєзнавчої тощо.

Виховно-розвивальний функціональний компонент туристсько-краєзнавчої діяльності полягає в тому, що різні види і форми туристсько-краєзнавчої роботи криють у собі значний виховний потенціал. Власне у походах, екскурсіях, експедиціях, під час змагань та інших форм туристсько-краєзнавчої роботи формуються такі важливі морально-вольові якості, як наполегливість у досягненні поставленої мети, чесність, рішучість, організованість, відповідальність, самостійність, працьовитість, спортивний азарт, гуманізм, доброзичливість, повага, самоповага та інші, а також туристсько-краєзнавча діяльність сприяє *соціальному* вихованню старшокласників, оскільки стимулює їх включення в систему суспільних відносин, у результаті якого виникають певні зміни у свідомості й поведінці особистості.

Соціалізаційний функціональний компонент різних видів туристсько-краєзнавчої діяльності полягає в тому, що старшокласники мають реальну змогу пізнати світ і себе, акумулювати ці знання і зробити певні узагальнення. Туристсько-краєзнавча діяльність створює сприятливі умови для прояву самостійності, утвердження й самоствердження старшокласників, для самопізнання, самовдосконалення. Вона актуалізує процеси їх життєвого й професійного самовизначення. Адже у старшому шкільному віці у певній мірі можна побачити позицію, життєвий сценарій, ту роль, яку обирає молода людина у житті.

Культурно-дозвіллевий функціональний компонент туристсько-краєзнавчої діяльності реалізовується завдяки значним її можливостям щодо раціональної організації дозвілля. Різні види туристсько-краєзнавчої діяльності усе ширше використовуються в сучасній загальноосвітній школі як форма активного відпочинку школярів, організації різних дозвіллевої діяльності, що сприяє не тільки відновленню життєвої енергії, але й сприяє їх розвитку, підвищенню культурного рівня, розумному й раціональному використанню вільного часу.

Оздоровчий функціональний компонент туристсько-краєзнавчої діяльності полягає в тому, що різні види цієї діяльності стимулюють фізичний розвиток особистості; впливають на розвиток спритності, сміливості, рішучості; виховання сили волі, вміння переносити труднощі, виконувати розрядні вимоги та нормативи з пішохідного туризму, спортивного орієнтування та інше.

Висновок. Туристсько-краєзнавча діяльність криє в собі значний потенціал впливу на формування особистості старшокласників:

– туристсько-краєзнавча діяльність стимулює старшокласників до необхідності осмислення їх ролі і місця у житті, до розуміння необхідності формування у себе соціальної компетентності;

– вона сприяє формуванню у школярів системи знань про суспільство і природу, про систему відносин людини з природою і ставлення до неї, про основи відносин між людьми та різними народами, про способи розв'язання непорозуміння та конфліктних ситуацій;

– вона сприяє формуванню у старшокласників почуття власної гідності, глибинному розумінню провідних загальнолюдських цінностей та їх місця в системі людських відносин, прав людини, людської гідності; вона також сприяє формуванню соціальної відповідальності, усвідомлювати потребу захищати права і власні інтереси, не порушуючи прав інших.

Отже, туристсько-краєзнавче діяльність криє в собі значний соціалізаційний потенціал і може виступати важливим чинником формування особистості учнівської молоді. Вона дає можливість старшокласникам краще пізнати історію, культуру, звичаї і традиції як українського народу так і народів інших країн; вона створює сприятливі умови для пізнання ними світу і складної системи міжособистісних взаємин, осмислення себе і свого місця у житті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Веселкова Н. В. Социальная компетентность взросления / Н. В. Веселкова, Э. В. Прямикова. – Екатеринбург : Изд-во. Урал. ун-та, 2005. – 290 с.
2. Гончаренко С. У. Проблеми індивідуалізації процесу навчання / С. У. Гончаренко, В. М. Володько // Педагогіка і психологія. – № 1 (6). – К., 1995. – С. 63–71.
3. Докторович М.О. Соціальна компетентність як наукова проблема / М.О. Докторович // Психологія і суспільство. –2009. –№3. –С.144-147.
4. Иванов П. В. Основы школьного краеведения / П. В. Иванов. –Петрозаводск : Изд-во ПТУ, 1977.– 196 с.
5. Коссак Г. М. Формування особистісного досвіду старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Г. М. Коссак. – Тернопіль, 2005. – 20 с.
6. Kunitsina V. N. Mezhlchnostnoe obshchenie [Interpersonal Intercourse] / Kunitsina V. N., Kazarinova N. V., Pogol'sha V. M. – SPb : Piter, 2003. – 554 s.
7. Оришко С. П. Патріотичне виховання старшокласників у процесі туристсько-краєзнавчої роботи загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / С. П. Оришко. – Івано-Франківськ, 2010. – 254 с.
8. Педагогіка туризму : [навч. посібник / за ред. В. К. Федорченка, Н. А. Форменко, М. І. Скрипник, Г. С. Цехмістрової]. – К. : Слово, 2004. – 296 с.
9. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні / К. Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори : в 2 т. / К. Д. Ушинський. – К., 1983. – Т. 1 : Теоретичні проблеми педагогіки. – С. 43–103.
10. Ушинський К. Д. Рідне слово. Книжка для тих, хто навчає / К. Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори : в 2 т. / К. Д. Ушинський. – К., 1983. – Т. 2 : Проблеми російської школи. – С. 232–295

Фляк Л.

Науковий керівник – Горішина Н.М.

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ БЕЗРОБІТНОГО ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Формулювання проблеми дослідження. Однією з найбільш гострих соціальних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки є проблема безробіття. Зростання рівня незайнятості працездатного населення призводить до негативних економічних та соціальних наслідків: порушення рівноваги з боку попиту і пропозиції робочої сили, недовикористання суспільних ресурсів, поглиблення бідності та соціальної нестабільності у суспільстві, зростання злочинності та суїцидів. Безробіття становить загрозу стабільному розвитку та безпеці країни, оскільки може виступати головною причиною соціально-економічної дестабілізації серед працівників великих промислових та ключових у життєзабезпеченні країни підприємств, або ж добре організованих професійних груп.

Головними причинами підвищення рівня безробіття є закриття промислових підприємств, зниження обсягів матеріального виробництва, посилення міграційних процесів та структурний перерозподіл робочої сили. Ринок праці набуває все більшої динамічності та гнучкості за рахунок, з одного боку, швидкої втрати актуальності деяких спеціальностей, а з іншого – виникнення нових видів і форм трудової діяльності, посилення вимог до якості підготовки фахівців та їх подальшої професійної спеціалізації. Для безробітної людини